

Trojni umor v Trstu

Nedavno je **Martin Brecelj** izdal knjigo *Anatomija političnega umora*, v kateri je za trojni umor Stanka Vuka, Danice Tomažič in dr. Darka Zajca, ki se je 10. 3. 1944 zgodil v Trstu v ulici Rossetti 31, naprtil krivdo vosovski trojki na čelu z Albertom Grudnom -Bliskom, poznejšim narodnim herojem, a na podlagi izjave anonimne pričevalke dr. Jožeta Pirjevca iz Trsta.

Desničarski propagandisti so na predstavitvah tudi omenjali, da gre za novo pričevanje, ki je bolj verodostojno od prvotnega, ki ga je napisal Jože Vidic, seveda pa niso navajali podrobnosti. Zato je normalno, da pogledamo kaj je o tem primeru zapisal 1975 Jože Vidic, ki je v svoji knjigi o zločinih črnorokcev – četnikov in domobrancev izanaliziral številne primere vojnih zločinov nemških kolaborantov.

Jože Vidic je v svoji knjigi *Po sledovih črne roke : dokumentarno-reportažni zapis* (Borec, 1975) na straneh od 546 do 552 pod gornjim naslovom opisal vojni zločin, ki so ga 10. 3. 1944 v Trstu storili »črnorokci« iz Ljubljane. Vidic je tudi zapisal, da je »zanesljivo ugotovljeno«, da sta v morilski trojki sodelovala **Milutin Ludviger** in **Stanko Soklič**, oba člana likvidacijskega odseka DOS-a (četniške Državne obveščevalne službe), ki so jo leta 1944 vodili prof. dr. **Anton Krošl** in dr. **Milan Bano** iz Ljubljane ter študent **Dušan Pleničar** iz Litije. Tretji član morilske trojke ni bil znan.

Navajam uvodni del članka: *»10. marca 1944. Leta ob devetih zvečer so trije moški srednjih let in v belih plaščih potrkali na vrata stanovanja dr. Stanka Vuka v drugem nadstropju ulice Rossetti v Trstu. Le nekaj sekund zatem so se iz stanovanja zaslišali strelji. Hišnica je pritekla na stopnišče in pogledala navzgor. Videla je, kako trije moški drviyo po stopnicah navzdol proti izhodu.*

»Kdo pa strelja tam zgoraj?« jih je vprašala.

*»Streljajo se, streljajo,« so jih mimogrede odgovorili in že se izgubili v tržaških ulicah. Na telefonsko obvestilo hišnice je najprej prispela tašča dr. Stanka Vuka, za njo pa še policija. Dr. Stanko Vuk je sedel mrtev na stolu, zadelo ga je sedem strelcev, pri nogah pa je mrtva klečala njegova žena Danica. Na podu je ležal še tretji umorjenec, za katerega niso mogli takoj ugotoviti, kdo je in kaj je delal v Vukovem stanovanju. Pozneje je policija ugotovila, da je tretja žrtev dr. **Drago Zajc** iz Ljubljane.«*

Zatem je Vidic predstavil dr. Stanka Vuka kot bodočega voditelja krščanskih socialistov na Tržaškem.

Dr. **Jože Vilfan** je 28. 3. 1944 v primorski izdaji *Kmečkega glasu* zapisal: *»Srečala sva se pred nekaj tedni. ... Rešen zapora je sklenil, da pride čim prej na osvobojeno ozemlje, kjer*

ga je Pokrajinski odbor OF za Primorsko Slovenijo nestrpno pričakoval. Pripovedoval mi je, da se misli lotiti najprej brošure, v kateri bi obračunal z »goriško sredino«.

Dr. Stanko Vuk ni skrival svojih namer, pa so za iste zvedeli tudi »belo-plavi agenti«. Javni nastop dr. Vuka proti »goriški sredini« bi pomenil za njih hud udarec. Zato je njihov vodja dr. **Ernest Jazbec**, povezan tudi z Gestapom, zagrozil s smrtjo dr. Stanku Vuku in njegovi soprogi ter »svojo grožnjo tudi uresničil ...«

Okrožni odbor **Slovenske protifašistične ženske zveze** za Trst je 12. 4. 1944 poročal pokrajinskemu odboru, v katerem se navaja, da Danica Tomažič osem dni pred umorom povedala dvema članica odbora kako jima dr. Jazbec grozi z umorom, če bosta odšla v partizane.

V tem poročilo je na kratko tudi opisano, da je dr. Drago Zajc s soprogo in sinom prišel v Trst iz Ljubljane in je nameraval z Vukom v partizane ...

V domobranske **Jutru** v Ljubljani je 17. 3. 1944 v osmrtnici napisano, da je dr. Zajc padel od »zločinske komunistične roke«.

Vidic navaja, da je šele leta 1974 zvedel za pravi lik dr. Ernesta Jazbeca. Bil je pravnik in je nastopal proti OF. Ko so Nemci odkrili del britanske obveščevalne mreže polkovnika **Vladimirja Vauhnik**a v Trstu, ki jo je vodil **Jože Golec**, so oktobra 1944 aretirali tudi dr. Ernesta Jazbeca in ga poslali v taborišče, kjer je maja 1945 tudi umrl.

Z Vauhnikom so sodelovali tudi pripadniki četniške DOS iz Ljubljane, ki je imel tudi likvidacijski odsek. Glavna likvidatorja sta bila Stanko Soklič iz Jesenic in Milutin Ludviger iz Litije. Navadno sta bila oblečena v bele plašče in sta se za vsaki umor dobro pripravila. Tako tudi v Trstu. Tako je izjavil Stanko Soklič na zaslišanju organom Ozne (Udbe). Vukova tašča je tudi povedala, da je neki Tržačan med bežečimi morilci prepoznal »nekega Jeseničana« – Soklič pa je bil zares iz Jesenic.

Seveda pa Soklič leta 1946 ni bil vprašan (niti obtožen) za umor v Trstu, saj je imel na vesti številne druge umore, za katere je bil obsojen na smrt!